

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ "ВЗАЄМОДІЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ І БАНКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ" (АВТОРИ — ПІКУС Р. В., ОЛІЙНИК Г. І.)*

Втрата конкурентних позицій суб'єктами ринку фінансових послуг і посилення ризикованості ринкового середовища вимагає пошуку нових шляхів розширення ринкової частки і джерел отримання додаткових доходів фінансовими посередниками. Разом з цим, зростає попит клієнтів на новітні фінансові продукти, які носять універсальний характер, поєднуючи у собі декілька класичних фінансових послуг. Взаємодія між страховими компаніями і банками сприяє частковому вирішенню даної проблематики. Не дивлячись на значну кількість наукових публікацій, присвячених інтеграції страховиків і банків, відкритими залишаються такі актуальні та проблемні питання як формування механізму взаємодії страхових компаній і банків з урахуванням сучасної економічної ситуації в Україні, об'єктивна оцінка сучасного стану сектору вітчизняного банкострахування, визначення перспективних форм взаємодії страхових компаній і банків, виокремлення основних етапів створення новітніх фінансових послуг.

Із вищезазначеного зрозуміло, що тема монографії "Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України", є як ніколи своєчасною. У дослідженні обґрунтовано авторський підхід до вирішення наукових задач, основними серед яких є: узагальнення наукових підходів до співпраці та конкуренції страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг; розробка механізму взаємодії страхових компаній і банків з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей українського ринку фінансових послуг; підвищення ефективності діяльності фінансового супермаркету як перспективної форми банківсько-страхової взаємодії шляхом розробки бізнес-плану і стратегії його розвитку.

Як справедливо зазначено авторами монографії, розвиткові ефективної взаємодії вітчизняних фінансових посередників перешкоджає ряд факторів економічного, організаційного і політико-правового характеру. Існування обмежень взаємодії страхових компаній і банків в Україні обумовлює можливість формування зв'язків між фінансовими посередниками лише у формі агентського договору, що, у порівнянні із зарубіжним досвідом, є однією з найпростіших, а отже, й найменш ефективних форм взаємодії страхових компаній і банків. Саме тому у дослідженні, висвітленому в монографії, в теоретичному плані і прикладних аспектах авторами розроблені відповідні пропозиції та практичні рекомендації щодо розширення можливостей фінансових посередників у контексті поглиблення їх зв'язків та розробки ефективного механізму їх взаємодії.

Серед здобутків авторів, що представляють науковий інтерес та мають безсумнівну наукову новизну, особливої уваги заслуговують наступні: авторами обґрунтовано, що механізм взаємодії страхових компаній і банків в Україні має незавершений, обмежений характер та включає лише окремі, початкові організаційні складові і, через нормативно-правові перешкоди, не передбачає можливостей для формування складних правових, інституційних та економічних форм партнерства між цими суб'єктами; удосконалено формулювання сутності поняття "фінансовий супермаркет" як системи економічних відносин між усіма учасниками такого утворення, а також між їх об'єднанням та клієнтами з приводу надання їм фінансових послуг в єдиному місці та під єдиним брендом для більш якісного задоволення їх потреб; визначено методичні підходи до розробки бізнес-плану фінансового супермаркету, який є ефек-

тивним інструментом управління, що дозволяє передбачити можливі ризики реалізації проекту і оцінити його економічну ефективність з урахуванням відмінних рис цього фінансового посередника; виокремлено наукові підходи до формування стратегії розвитку фінансового супермаркету на ринку фінансових послуг України, що дає можливість удосконалити і посилити механізм взаємодії страхових компаній, банків та інших учасників фінансового супермаркету.

Слід віддати належне послідовності викладення матеріалу монографії. Автори розпочинають дослідження з теоретичних засад і економічних передумов взаємодії страхових компаній і банків. Далі розкриваються практичні аспекти роботи, а саме: специфіка формування механізму взаємодії страхових компаній і банків в Україні, особливості законодавчого регулювання співпраці вітчизняних фінансових посередників, його прогалини та шляхи удосконалення. У завершальному розділі автори висвітлюють концепцію фінансового супермаркету як найбільш перспективної форми взаємодії страхових компаній і банків.

Відаючи належне своїм попередникам, автори розмежовують поняття "банківсько-страхової інтеграції" та "взаємодії страхових компаній і банків". У результаті проведеного дослідження встановлено, що оскільки повна інтеграція між страховою компанією та банком є неможливою, більш доречним є використання поняття "взаємодія страхових компаній і банків", яке трактується авторами як "співпраця двох фінансових посередників, з можливістю об'єднання та оптимізації деяких їх підрозділів, що передбачає здійснення ними спільної діяльності для досягнення поставлених цілей".

Безсумнівною перевагою роботи необхідно визнати масштабний аналіз ринків банкострахування Західної Європи, на основі якого автори роблять висновок про значну популяризацію банківських каналів дистрибуції при просуванні страхових послуг зі страхування життя. Разом з тим, зазначено, що поліси ризикового страхування у банківських відділеннях користуються набагато нижчим попитом і частіше реалізуються через класичні канали збуту, що пояснюється наявністю в більшості розвинених країн пільгового податкового режиму, який застосовується до середньострокових та довгострокових накопичувальних програм.

Окрема частина монографії присвячена формам взаємодії фінансових посередників, які систематизовані авторами від найпростіших, що характеризуються найслабшими взаємозв'язками, до найскладніших — нового об'єднання двох фінансових посередників в єдину структуру. Серед основних форм взаємодії страховиків і банків виділяються наступні: форма взаємних послуг, агентського договору, перехресної участі у капіталі, спільного підприємства, злиття/поглинання та фінансового супермаркету.

До вагомих наукових висновків авторів можна віднести визначення механізму взаємодії страхових компаній і банків як невід'ємної складової організації співпраці зазначених фінансових посередників. Сукупність послідовних етапів механізму взаємодії страхових компаній і банків, визначених в роботі, сприяє об'єднанню інформаційних, культурних та управлінських елементів діяльності страховика і банку з подальшою можливістю отримання останніми значних конкурентних переваг.

У монографії обґрунтовано, що механізм взаємодії страхових компаній і банків може відповідати як про-

стим, так і складним формам взаємодії фінансових посередників, з тією різницею, що, чим нижчою є форма взаємодії, тим менше етапів включає в себе механізм. Для проведення більш розгорнутого дослідження, механізм розглянуто на прикладі злиття/поглинання страхової компанії і банку, що включає в себе методи, принципи та п'ять послідовних етапів: постановка завдання і розробка стратегії злиття/поглинання, оцінка сучасної ринкової ситуації та пошук серед претендентів потенційного партнера для злиття/поглинання, всебічне дослідження компанії, проведення переговорів і укладання угоди про злиття/поглинання, реальне об'єднання компаній. Визначено, що ускладнення форм взаємодії страхових компаній і банків України можливе за умов удосконалення та розширення нормативно-правової бази, що регулює дані питання, а також перспективі створення єдиного регулюючого органу ринку фінансових послуг (мегарегулятора).

Ще більш актуальним рецензоване видання робить дослідження авторами розвитку банкострахування в Україні. Період існування незалежної України розбито авторами на три етапи: I етап (1991—1995 роки), що характеризувався першими спробами страхових компаній та банків до взаємодії; II етап (1996 — перша половина 2008 року), впродовж якого страхові компанії і банки розпочали укладання агентських договорів; III етап (друга половина 2008 року — сьогодні), протягом якого кількість агентських договорів зростає внаслідок втрати фінансовими посередниками конкурентних позицій на ринку в результаті впливу світової фінансової кризи і пошуку ними додаткових джерел доходів.

Завершальний розділ монографії присвячено такому феномену сучасності, як фінансовий супермаркет, який автори ще називають універсальним фінансовим посередником. Розкрито авторське бачення на сутність самого поняття фінансового супермаркету і визначені його відмінні риси. З'ясовано, що зовнішня сторона моделі фінансового супермаркету має вигляд оформленого в єдиному стилі, мультифункціонального фінансового офісу, в якому можна отримати широкий асортимент фінансових послуг. Внутрішня складова фінансового супермаркету передбачає поєднання відділень і підрозділів компанії-учасниць фінансового супермар-

кету, розробці єдиної стратегії розвитку, спільної скоординованої цінової та продуктової політики.

Оскільки на сьогоднішній день основними вимогами фінансового обслуговування клієнтів є універсальність і швидкість отримання фінансових послуг, на значну увагу заслуговує представлена авторами схема створення інтегрованого фінансового продукту, в якій враховано як необхідність внутрішньої роботи відділень фінансового супермаркету, так і масштабні зовнішні дослідження попиту і можливих ризиків впровадження новітніх продуктів.

Практичну цінність роботи представляють дослідження, присвячені розробці стратегії розвитку і бізнес-плану фінансового супермаркету. На думку авторів, зазначені здобутки надають змогу керівництву фінансового супермаркету визначити основні цілі та сформулювати шляхи їх досягнення, управляти фінансовим супермаркетом з урахуванням мінливості зовнішнього середовища, завчасно передбачати та уникати труднощів, що стають на шляху розвитку фінансового супермаркету.

Відаючи належне перевагам рецензованої роботи, варто зазначити, що певною мірою монографія вдається відірваною від реальності сьогодення, оскільки автори проводять своє дослідження у докризовий період. Значні потрясіння, які спіткали вітчизняну економіку за останній рік, призвели до масштабних змін як в банківському, так і в страховому секторах. Це не могло не вплинути на сегмент банкострахування, і відповідно складає основу для подальших ґрунтовних досліджень.

У цілому, аналізуючи значимість рецензованої монографії "Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України" можна зробити наступні висновки. Тема монографії без сумніву є актуальною, наукове дослідження виконане на високому теоретичному рівні, зміст роботи має чітко виражену наукову новизну і практичну значимість. Монографію вигідно відрізняє обґрунтованість викладення, значний науковий апарат, вона містить важливі наукові висновки.

Монографія Пікус Р.В. та Олійник Г.І. адресована широкому спектру читачів, серед яких практики страхового ринку і банківського сектору, економісти, фінансисти, науковці, аспіранти і студенти економічних спеціальностей.

Рецензент: Старостіна А.О., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та маркетингу Київського національного університету імені Тараса Шевченка

* Пікус Р.В. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України: монографія / Р.В. Пікус, Г.І. Олійник. — К.: ЦП "Компринт", 2015. — 186 с.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА: "САММІТ", "ІДЕЯ", "БЛІЦІНФОРМ", "KSS", "МЕРКУРІЙ", "ПРЕСЦЕНТР", "ВСЕУКРАЇНСЬКА ПЕРЕДПЛАТНА АГЕНЦІЯ", "ФЛОРА", "ПЕРІОДИКА", "КОБЗАР", "ДІАДА", "ДІЛОВА ПРЕСА", "ФАКТОР"